

Motion-Activated Lights on Shabbos

While Walking in Street

[1] Responsum of *Cheshev HaEfod* by R. Chanoch Dov Padwa (1908–2000) Av Beis Din London, published 1991.

In 1993 the question was posed to various Poskim regarding the permissibility of walking past a light (on the way home from Shul) that is activated by a sensor. [2] The query and three responses as subsequently printed in the periodical *Or Yisrael*.

[3] The permissive approach of R. Shmuel HaLevi Vosner (1913–2015) based on a few of his responsa. See however a responsum written later [4] in which he takes a slightly more stringent approach to the issue of entering a room that has a video camera. He has also been quoted as giving a stricter ruling to an individual who lived in a building with a motion-activated light in front.¹

[5] Responsum of R. Yochanan Segal Vosner as reprinted in *Chayei HaLevi*.

[6-7] Responsa by R. Shraga Feivish Schneebalg of London and by R. Raphael Evers of Amsterdam.

Regarding the view of R. Shlomo Zalman Auerbach (1910–1995) – see [8a] letter of his student R. Yehoshua Yeshaya Neuwirth (1927–2013),² and the ruling of his student in [8b] *Shemiras Shabbos Kehilchasa*. See also his response to an individual whose neighbor had motion-activated lights that would be triggered if he left his house, as quoted in *Shulchan Shlomo* [9], based on the fact that this is considered a *direct* outcome

(1) ראה מאמרו של ר' ישראל רוזן ב'אמונת עתיך' (אב תשע"ד, כאן). מובא להלן בנספחים מס' 21): "ידידי הרב זאב וייטמן העיד בשם חבר בי"ד של הרב וואזנר שהרב פסק לשואל שעליו לעבור דירה אם פנס עם חיישן מותקן בפתח ביתו, דניחא ליה".

(2) אבל להעיר מחילופי מכתבים בין הרל"י הלפרין והרי"י נויבירט (נדפסו ב'עטרת חכמים', הוצאת מכון מדעי טכנולוגי להלכה, ירושלים תשנ"ח, ע' קלח-קמג) אם אומרים שמאחר שכך היא צורת הדלקת התאורה במערכת זו דרך הליכה ותנועה יש לדון בזה כמעשה בידים שאין לחלק בו בין ניח"ל ללא ניח"ל, או שגדרי פס"ר אמורים גם במעשה בידים שהתוצאה ידועה ומתוכננת.

ובסופו של דבר, לאחר מו"מ בזה, כתב לו הרי"י נויבירט: "כי מלכתחילה היה ברור לי כדבריו אלא היה עומד למולי הגרש"ז אויערבאך שליט"א אשר עמד חזק על עמדתו הראשונה (ויש על זה עדים) כי זה מעשה בידים, ואולם אתמול בערב אחרי מוצש"ק שוב העלתי אצלו את הבעיה (ושוב לפני עדים) ואז היה פשיטא ליה כי זה הוה פ"ר, וכפי שכת"ר טען. ואם כן י"ל, דבמקום שיש אור וא"כ אין אני מעוניין בכלל בהדלקה הנוספת הזו, דהוה פס"ר דלא ניח"ל, וא"כ חוזרים דברי התו' בפסחים כה ב, דברבנן בלא אפשר ולא מכוון מותר". – וראה בזה בתשובתו של הרל"י הלפרין שמובא להלן מס' 14.

הרב שמואל הלוי וואזנער

רב ואב"ד ור"מ זכרון-מאיר, בני-ברק

בענין לעבור בשבת ליד מאור עלעקטריק שנדלק כשעוברים על ידו (MOTION DETECTOR)

בשבת הלוי ח"ג סי' ס"א ושם סי' צ"ז — ובח"א סי' מ"ז, דיסוד מלאכת שבת פעולת מלאכה — וגם שיהי' מלאכת מחשבת אבל מחשבת בלי מלאכה המצטרפת לזה לא אסרה תורה.

והיינו נמי טעמא פלוגתת ר"ש ור"י בדבר שא"מ דגורר מטה כסא וכו' דר"ש מתיר כל זמן שאינו פס"ר בודאי הגם שע"פ רוב יעשה גם חריץ דכ"ז שאינו הכרח גמור שיעשה גם חריץ, אין מעשה פעולת הגרירה מתיחסת עוד לעשית חריץ רק מעשה גרירה לשם גרירה, ונמצא שנעשה חריץ בלי פעולה מתיחסת אליו, ועיין הי' מה שהבאתי בזה בסי' צ"ז שם מתשובת הרשב"א ח"ד סי' ע"ד, ואין פלוגתא ביסוד זה בין הרשב"א והר"ן סו"פ האורג לענין נעילת דלת בעוד הצבי בתוכו, אלא דהרשב"א דעתו דנעילת דלת היותה פעולת היתר רגילה אינו מתיחסת לצידה כל זמן שעדיין לא חישב עליה, ונמצא שיש תוצאה של צידה בלי פעולת המלאכה, והר"ן חולק בזה כיון דסו"ס עושה מעשה צידה מובהקת אנו מצרפים מעשה הנעילה ע"י הדלת להכרח של פס"ר כאלו כוון אליה

ב"ה, יום ד' מו"מ בין המצרים תשנ"ג לפ"ק

כבוד הה"ג היקר בנש"ק החשוב יעקב יוסף האגער שליט"א

אחדשה"ט וש"ת באהבה — יקרתו קבלתי ואשיב בקיצור כדרכי — ע"ד המצוי אצלכם שנדלק מאור עלעקטרי לפני הכתים כשאדם עובר לפני הבית, ויש חזקים שמרגישים במי שעובר בכל רוחב הרחוב ונמצא שאדם העובר גורם להדלקה וכב' הביא בזה מש"כ בתשובת חשב האפור (לא נמצא אצלי) ספ"ג להתיר מטעם פס"ר דלא ניחא לי', ובצירוף דעת הרשב"א לענין צידה המובא גם במג"א סי' שט"ז לענין נועל ביתו אעפ"י שידע שהצבי בתוכו, אבל לכב' עדיין אין זה מניח הדעת, דהא הפוסקים נטו מדרכו של הרשב"א (ועיין מג"א שם ס"ק י"א) וגם מהמכואר סי' שט"ז ברמ"א לענין חיכה שבתוכה זכובים, כאשר העיר הגרעק"א במג"א שם, ועוד נו"נ קצת בזה בדברים ישרים.

ואומר בטח דבעניי אין חשש איסור בזה עכ"פ העיקר הדין דכבר בארתי

סימן סט

סימן סח

ב"ה, יום ד' מו"ט בין המצרים תשנ"ג לפ"ק.

ב"ה, ד' ניסן תשנ"ו לפ"ק.

כבוד הה"ג היקר בנש"ק החשוב ר' יעקב יוסף
האגער שליט"א.

כבוד ידידי המכובד הרב הגאון איש המודות בנש"ק
הח' ר' יצחק זעקל הלוי פאללאק שליט"א ר"ב ורב
אנטווערפן.

אחדשה"ט וש"ת באהבה,

אחדשה"ט וש"ת באה"ר,

יקרתו קבלתי ואשיב בקיצור כדרכי, ע"ד המנוי אלכס
שנדלק מאור עלעקטרי לפני הצתים כשאלם
עובר לפני הצית, ויש חלקים שמרגישים צמי שעובר בכל
רוחב הרחוב ונמצא שאלם העובר גורם להדלקה, וכב' הציא
בזה מש"כ בתשובת חשב האפוד (לא נמצא אל"י) ספ"ג
להתיר מטעם פס"ר דלא ניחא לי, וצ"ע דעת הרשב"א
לענין צידה המוצא גם צמג"א ס"י שט"ו לענין נועל ביתו
אעפ"י שידע שהצבי בתוכו, אבל לכב' עדיין אין זה מניח
הדעת, דהא הפוסקים נטו מדרכו של הרשב"א (ועיין
מג"א שם ס"ק י"א) וגם מהמבואר ס"י שט"ו צמג"א
לענין חיבה שצחוכה וצוצים, כאשר העיר הגרעק"א צמג"א
שם, ועוד נו"נ קצת בזה בדברים ישרים.

ואומר בטח דבעניי אין חשש איסור בזה עכ"פ מעיקר
הדין לכבר צאתי בשבט הלוי ח"ג ס"י מ"א
והס ס"י ל"ו, וצמ"א ס"י מ"ו, דיסוד מלאכת שבת פעולת
מלאכה, וגם שיהי' מלאכת מחשבת אבל מחשבת בלי מלאכה
המנטרפת לזה לא אסרה תורה, והיינו נמי טעמא פלוגתא
ר"ש ור"י בדבר שא"מ דגורר מטה כסא וכו' דר"ש מתיר
כל זמן שאינו פס"ר בודאי הגם שע"פ רוב יעשה גם חריץ
דכו"ז שאינו הכרח גמור שיעשה גם חריץ, אין מעשה פעולת
הגרידה מתיחסת עוד לעשית חריץ רק מעשה גרידה לשם
גרידה, ונמצא שנעשה חריץ בלי פעולה מתיחסת אל"י, ועיין
ה"י מה שהצאתי בזה בס"י ל"ו שם מתשובת הרשב"א ח"ד
ס"י ע"ד, ואין פלוגתא ביסוד זה בין הרשב"א והר"ן סו"פ
האורג לענין נעילת דלת בעוד הצבי בתוכו, אלא דהרשב"א
דעתו דנעילת דלת היומה פעולת היתר רגילה אינה
מתיחסת לצידה כל זמן שעדין לא חישב עליה, ונמצא שיש
תוצאה של צידה בלי פעולת המלאכה והר"ן חולק בזה כיון
דסו"ס עושה מעשה צידה מובהקת אנו מנרפים מעשה
הנעילה ע"י הדלת להכרח של פס"ר כאלו כיון אליה כשאר
מלאכת שבת בפועל, ובה יש לדון אם דברי הרשב"א הלכה
הם או לא.

אבל לא כן כשאלם אינו עושה כלום ממש והולך לדרכו
לפי תומו ואינו מוסיף אף תנועה אחת למען
מלאכה אף שבגרמתו נדלק אור או דבר כיו"צ בזה פשיטא
שכל זמן שאינו חושב ממש ללכת למען הדליק וכיו"צ שאין

רין עתה ראיתי מכתבו אלי שצא ע"י שליח צאיחור רב,
וכב' הציע לי כמה שאלות הנוגעים לאנשים שהולכים
למרחקים וצאים למלון וצתים שהדלתות נפתחות ע"י עין
אלקטרי, וכן פותחים מדר השינה ע"י כרטיס אלקטרי,
ועוד שאלות כדומה.

והיותי עכשיו אינו פנוי לזה, אכתוב דעתי בלי מו"מ
של הלכה, בענין עין אלקטרי בכלל, אעפ"י
שכתבתי בעניי צמ"ק שיסוד מלאכה דאורייתא ע"י צ'
דברים דהיינו מלאכת מחשבת, פעולה ומחשבה אבל מה
שאלם הולך כדרכו צרחוב ואינו עושה שום מעשה מלאכה
ותוספת פעולה ועי"ז נדלק צאיזה בית אור האלקטרי,
אין זה צגדר מלאכה דאורייתא ואינו דומה למלאכת
המשכן, אלא דאם הוא מכויץ לכך ורצונו בזה בודאי עכ"פ
אסור מדרבנן, אבל אם אין רצונו בזה כלל גרע אפילו
מאיסור פס"ר דרבנן דקיי"ל כמג"א ס"י שי"ד לאיסור
שכתבתי בזה צמ"ק, והוא לענ"ד צגדר מש"כ הה"מ
ומג"א דיש מלאכות דאם אין מכויץ להדיא אינו צגדר
מלאכה כלל.

מכ"מ כשהוא רוצה ליכנס למלון וכה"ג ורוצה
צפתיחת הדלת לא מפלט מאיסור דרבנן עכ"פ
ואם הוא צורך גדול צאמת יש מקום להתירו ע"י שיכנס
גם גוי ע"פ המבואר או"ח ס"י ש"ו ס"ה ועוד ואין כל
הנ"ל דומה להמבואר ס"י שט"ו לענין הריגת צע"ח דרך
הלוכו דדוקא נחש ועקרב מותר לא נמלים ושאר צע"ח
דהתם אם ראה אותם או ע"י פס"ר שידע שהם שם
עושה סו"ס פעולת מלאכה גמורה צמעשה גופו ע"י
הדריסה צרגל.

ולשאר פרטי השאלות לא מצאתי לע"ע היתר לזה,
ואין צדעתי לחפש היתרים בזה דאין ספק
בלצי דא"א לעמוד על כל הצדדים וכל ההמנאות שינסם
ועוד יתחדשו בזה, ואי אפשר ממש בלי מכשולים ע"כ
שומר נפשו ירחק מזה, היומי כותב קרוב לפסח הרני
מקצת.

הדושה"ת באהבה.

א. מפסק דלת Reed

מפסק מגנטי מסוג Reed (Reed Switch Detector) מצוי במערכות אזעקה ובחלק מהמלונות בחו"ל (- אך אינו נפוץ במלונות). מפסק זה מורכב משתי יחידות. יחידה אחת היא מגנט פשוט אותו קובעים בדלת, ואילו היחידה השנייה קבועה במשקוף. קירוב המגנט או הרחקתו גורמים לפתיחת או סגירת מעגל חשמלי שנמצא ביחידה השנייה (ניתן לתכנן כך שקירוב המגנט יסגור את המעגל או יפתח אותו לפי הנדרש). תהליך זה של סגירת ופתיחת המעגל לא ניכר לחוש כלל (בשונה ממפסקים מכניים) הואיל והפתיחה והסגירה היא ברווח של מיקרוניס שניכר רק במיקרוסקופ בלבד. בסגירת המעגל נשלח אות למערכת הפיקוד המפעילה מערכות חשמליות שונות, כגון תאורה, מיזוג, אזעקה וכדומה.

ב. מפסק דלת הפועל על פי אפקט הול (Hall Effect)

הסוג השני של מפסק מגנטי מבוסס על Hall Effect. מפסק זה מצוי בחלק ממערכות האזעקה, ובשימושים תעשייתיים שונים. פיזיקאי בשם אדווין הול (Edwin Hall) גילה שיש לשדה מגנטי תכונה נוספת מלבד משיכת ברזל, גם אם מדובר במגנט ובחתיכת ברזל קבועה במקומה שלא ניתן למשכה.

הוא גילה שכאשר זורם זרם חשמלי בקרבת שדה מגנטי, פועל כוח מגנטי על המטענים הנעים וזרימת החשמל תנטה מעט ותתרכז בצד אחד – הפרדת מטענים זו תגרום ליצירת שדה חשמלי בניצב לכיוון זרימת הזרם במוליך. כתוצאה מכך מתקבל מתח (הפרש פוטנציאלים) בניצב לכיוון זרימת הזרם (אולם הזרם החשמלי אינו משתנה). מתח זה מכונה מתח הול. עם הפסקת הפעלת השדה המגנטי (לדוגמא – הרחקת המגנט) המתח נעלם.

במערכות המדוברות ישנו מנגנון אלקטרוני המחובר ליחידה (- בדרך כלל מדובר בכעין לוחית או משטח) שבה זורם הזרם, המבחין בשינוי המתח (מדובר בשינוי מתח קטן שאינו מורגש אלא ע"י המנגנון האלקטרוני), ושולח אות למערכת הפיקוד המפעילה מערכות חשמליות שונות כגון תאורה, אזעקה וכיוצא באלו.

המערכת של מפסקי הדלת בנויה כך, שהיחידה שבה עובר הזרם החשמלי קבועה במשקוף, ואילו היחידה השנייה שהיא המגנט נתונה על הדלת. קירוב המגנט או הרחקתו מהיחידה הקבועה גורם ליצירת המתח החשמלי או להפסקתו.

בתשובה ל"ג לענין מיתקני חליבה בשבת). וע"כ אין צריך להיות בזה שום בעיה הלכתית, ובפרט דמיירי באינו מתכוין, שגם גרמא האסורה יש שמתירין באופן זה (ראה שו"ת הר צבי או"ח סימנים קל"ג, קפ"ח ובקובץ מאמרים בענייני חשמל בשבת להגרש"ז אויערבך שליט"א עמ' 25).

כבר כתבנו כי אין להתיר פעולה זאת לכתחילה באופן כללי, אמנם במקרה של צורך גדול כאשר מדובר לצרכי רפואה בבתי חולים, יש להקל.

יח. גרמא המותרת בצירוף "ספק פסיק רישיה" לשעבר:

לפי הדרישה המובאת בספרנו כשרות ושבת במטבח המודרני, (עמוד ר"פ), שאין למנוע מעבר של אור קיים אלא של אור שעתיד לבוא. — משתמשים, לכן, באימפולסים קצרצרים של אור בהפסקות של כמה שניות. מסיבה זו יש עיכוב מורגש בין פעולת ההסתרה לתוצאה. מבחינה מעשית, אי אפשר לקיים במקרה זה את הדרישה הזאת. שכן הפעולה צריכה להיות מהירה ביותר, כדי שהאדם לא יתקל בדלת, ובפרט כשמדובר בבתי חולים בהעברת אלונקות חולים, א"כ אפילו יעשה ע"י אימפולסי אור בהפסקות קצרות שיוכל האדם להבחין שהאור אינו רצוף באופן שיעביר ידו במהירות ולא יצליח להפעיל את המיתקן, בכל זאת חושבני כי יש לשפר את הפעולה הזאת, וע"כ הועלתה הצעה לעשותו כ"ספק פסיק רישיה" נוסף על הגרמא הנ"ל, שבזה יש להתירו ללא חשש, כאשר יתבאר בהמשך דברינו להלן.

יש לציין, כי הצעה זו אינה נוגעת למיתקן זה בלבד, כי יכולה להיות פתח גם לבעיות אחרות בשבת הנעשות באין מתכוין במיתקנים חשמליים שונים, שהאדם נתקל בהם לרצונו ושלא לרצונו, בעיקר בבתי חולים ומוסדות ציבור שונים, אשר באופן כללי קיים קושי רב לפתרון, לכן הגה לבי להציע דרך של היתר ע"י הפיכת הפעולה לספק פס"ר, שיש שדנו בזה להתיר גם באיסורי תורה ויש שדנו להתיר בזה רק בדרכנן, עכ"פ בצירוף סניפי היתר נוספים ובפרט בגרמא המותרת שלא במקום הפסד, בודאי יש לסמוך על המתירים ספק פסיק רישיה אפילו לכתחילה.

יט. בהיתר דבר שאין מתכוין ללא פסיק רישיה:

מבואר בכמה מקומות בש"ס, דאע"פ שרבי שמעון מתיר דבר שאינו מתכוין, מודה הוא בפסיק רישיה שחייב. ולהלכה אמרו בגמ' שבת (קנ"ז, א') פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר בכל השבת כולה הלכה כר"ש לבר ממוקצה וכו'. והנה רוב הראשונים פירשו שבכל דיני שבת הלכה כר"ש, כגון מוקצה, נולד,